UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5. Vtrum in Christo fuerit dolor sensibilis

urn:nbn:de:hbz:466:1-72797

Visual Library

A in Chriſto fuerunt, ſicut & cętera, quæ ad naturā hoīs pertinēt. Vñ Aug. dicit in 14. de ciui. Dei,* Ipſe Dñs in forma ſerui vitā agere dignatus, humanitus adhibuit eas, vbi adhibendas eſſe iudicauit: neque.n. in quo uerum erat hoīs corpus, & uerus hoīs animus, falſus erat humanus affectus. Sciendum tñ eſt, ꝙ hmōi paſſiones aliter fuerunt in Chriſto, quàm in nobis, quantum ad tria. primo quidem, quantū ad obiectū, quia in nobis plerumq; hmōi paſſiones feruntur ad illicita, quod in Chriſto non fuit. B Secundo, quantū ad principiū, quia hmōi paſſiones frequenter in nobis præueniunt iudicium rationis: ſed in Chriſto oēs motus ſenſitiui appetitus oriebātur ſm diſpoſitionē rōnis. Vñ Aug. dicit 14. de ciui. Dei,* ꝙ hos motus certiſſimæ diſpenſationis gratia, ita cum voluit Chriſtus ſuſcepit animo humano, ſicut cum voluit, factus eſt hō. Tertio, quātum ad effectum, quia in nobis qñq; hmōi motus non ſiſtunt in appetitu ſenſitiuo, ſed trahūt C rationem, quod in Chriſto non fuit: quia motus naturaliter humanæ carni conuenientes, ſic ex eius diſpoſitione in appetitu ſenſitiuo manebant, ꝙ ratio ex his nullo modo impediebatur facere quæ conueniebant. Vñ Hier.† dicit ſuper Matth. ꝙ Dñs noſter, vt ueritatem aſſumpti probaret hominis, uere quidem contriſtatus eſt: ſed ne paſſio in animo illius dominaretur, per propaſſionem dr̃ ꝙ cœpit contriſtari, vt D paſſio perfecta intelligatur, quando animo.i. rationi dominatur: propaſſio autem, quando eſt inchoata in appetitu ſenſitiuo, ſed ulterius non ſe extendit.

Ad primvm ergo dicendū, quòd anima Chriſti poterat quidem reſiſtere paſſionibus, ut ei non ſuperuenirent, præſertim uirtute diuina: ſed propria volūtate ſe paſſionibus ſubiiciebat tam corporalibus quàm anima- E libus.

Ad secvndvm dicendum, quòd * Tullius ibi loquitur ſecundum opinionem ſtoicorū, qui nō uocabant paſſiones quoſcumque motus appetitus ſenſitiui, ſed ſolum inordinatos: tales autem paſſiones manifeſtum eſt in Chriſto non fuiſſe.

Ad tertivm dicendum, ꝙ paſſiones peccatorum, ſunt motus appetitus ſenſitiui in illicita tendentes, quod nō fuit in Chriſto, ſicut nec fomes peccati.

A Articvlvs V.

Vtrū in Chriſto fuerit dolor ſenſibilis.

Ad qvintvm ſic proceditr̃. Vr̃ ꝙ in Chriſto non fuerit uerus dolor ſenſibilis. Dicit enim Hilar. in 10. de Trin. * Cum pro Chriſto mori ſit uita, quid ipſe in mortis ſacr̃o doluiſſe æſtimandus eſt, qui pro ſe morientibus vitā repēdit? Et infra dicit †, Vnigenitus Deus hoīem uerū, non deficiēs a ſe Deo ſumpſit: in quo ꝗuis aut ictus incideret, aut uulnus deſcenderet, aut nodi concurrerēt, aut ſuſpenſio eleuaret, B afferent quidē hæc impetū paſſionis, non tñ dolorem paſſionis inferrent. non igitur in Chriſto fuit uerus dolor.

¶ 2 Præt. Hoc proprium uidetur eſſe carni in peccato conceptæ, ꝙ neceſſitati doloris ſubiaceat: ſed caro Chriſti non eſt cū peccato concepta, ſed ex Spirituſancto in utero uirginali. non ergo ſubiacuit neceſſitati patiendi dolorem.

¶ 3 Præt. Delectatio contēplationis diuinorū diminuit ſenſum C doloris: uñ & Martyres in paſſionibus ſuis tolerabilius ſuſtinuerūt ex cōſideratione diuini amoris: ſed aīa Chriſti ſumme delectabatur in contemplatione Dei, quē per eſſentiā uidebat, ut ſupra dictum eſt.* Non ergo poterat ſentire aliquem dolorem.

Sed contra eſt, quòd Iſa. 53. dicitur, Vere dolores noſtros ipſe tulit.

Respon. Dicēdum, quòd (ſicut patet ex his,* quæ in 2. par D te dicta ſunt) ad ueritatem doloris ſenſibilis, requiritur lęſio corporis & ſenſus lęſionis. Corpus aūt Chriſti lędi poterat, quia erat paſſibile & mortale, ut ſupra habitū eſt.* Nec defuit ei ſenſus lęſionis, cū aīa Chr̃i perfecte haberet oēs potentias naturales. unde nulli dubiū debet eſſe, quin in Chriſto fuerit uerus dolor.

Ad primvm ergo dicendum, quòd in oībus illis uerbis & ſimi E libus, Hilarius a carne Chriſti nō ueritatem doloris, ſed neceſſitatem excludere intendit. Vñ poſt præmiſſa uerba ſubdit, * Neque enim cū ſitiuit, aut eſuriuit, aut fleuit, bibiſſe Dñs aut manducaſſe, aut doluiſſe monſtratus eſt: ſed ad demonſtrandā corporis ueritatem, corporis conſuetudo ſuſcepta eſt, ita ut naturæ noſtrę conſuetudine, conſuetudini ſit corporis ſatisfactum: uel cū potū & cibum accepit, nō ſe neceſſitati corporis, ſed conſuetudini tribuit, & accepit neceſſita-

tantes, dicentem de Chriſti triſtitia, Non paſſio, ſed propaſſio eſt,

Lib. 14. ca. 9. parum ante medium, tomo, 5.

¶ *Super Quæſtionis quin:adecimæ Articulum quintum.*

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore vnica concluſio: in Chriſto fuit uerus dolor. Probatur. In quo eſt læſio corporis & ſenſus læſionis, eſt dolor ſenſibilis: ſed in Chriſto fuit vtrūque. ergo. Probatur minor quo ad primum, quia corpus Chriſti erat paſsibile & mortale. Quoad ſecundum vero, quia aīa Chriſti perfecte habuit omnes potentias naturales.

Lib. 14. ca. 9. parum ante medium, tomo, 5.

Nota nouitie, quòd illa duo in litera poſita requiſita ad dolorem, non ſunt doloris partes, ſed cauſæ ſufficientes. Dolor namque nec eſt lęſio, nec perceptio lęſionis: ſed eſt paſsio appetitus ſenſitiui cō ſurgens ex corporis læſione percepta ſenſu: nam quantumcumque corpus læderetur flagello, clauo, uel gladio, ſi nō perciperetur, non conſurgeret dolor, ut patet cum lęduntur hi, qui patiuntur ecſtaſim. Et rurſus quantumcumque corpus lædatur, & lęſio percipiatur intellectu uel imaginatione, ſi non ſentitur, non ſequitur dolor, ut patet in iis, qui calidis adhuc plagis ſuperlæduntur. Hi enim magnam læſionem patientes uix dolent, quia fere illam non ſentiunt, perturbato organo tactus, quam tamen cognoſcunt eſſe magnam corporis læſionem. Ex hoc enim quòd quantitas doloris iuxta quantitatem ſenſationis conſequitur, habetur quòd dolor abſolute ſenſationē abſolute læſionis corporis conſequitur, ita quòd ſi nullus eſſet læſionis ſenſus, nullus eſſet dolor.

Cap. 26. in Matt. ſuper illud Cępit triſta. to. 9.

Loco citato in argum. 2.

¶ In reſponſione ad primum, dubium occurrit ad hominem, quia Auctor ſuperius in quæſt. 14. articu. 3. ad ſecundum dixit compoſitionem ex contrariis eſſe cauſam remotam: peccatum uero cauſam proximam mortis, & aliorum defectuum naturæ humanæ: nūc uero dicit peccatum eſſe cauſam primam & compoſitionem ex contrariis eſſe cauſam propinquam horum defectuum. Quomodo ſtant hæc ſimul?

Infr. q. 46. 2. 6. c. Et 3. di. 15. q. 2. ar. 3. q. 2. Et veri. qu 26 ar. 8. cor. fi. & ad 8. Et op. 3. c. 239.

Hil. lib. 10. in 2. fol. a princ. fi.

Lib. 10. de tri. ante medium libr.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ prius dicta uerificantur, referendo cauſas defectuum ad naturam humanam: hic autem dicta uerificantur, referendo eaſdem ad ſingulos filios Adæ. Nam ſi ad naturam ſpectes humanam, inuenies cōpoſitionem ex contrariis cauſam eſſe mortis & defectuum remotam, quia impediebatur a ſuperueniente originali iuſtitia ut in ſuum non poſſet effectum, ac per hoc peccatum tollens originalem iuſtitiam prohibentem defectus, ſit mortis & defectuum proxima cauſa non poſitiue (vt compoſitio ex contrariis) ſed remouendo prohibens, & hoc ſuperius Auctor docuit. Si vero ad ſingulos filios Adæ ſpectes, inuenies, peccatum eſſe cauſam primam (utpote uniuerſalē cauſam in ſuo ut dictum eſt, ordine, ſed ut remouentem prohibens) compoſitionē autem ex contrariis in hoc homine eſſe propinquam cauſam mortis & defectuū: qa hęc ſola ſufficit ad cauſandā mortem & defectus corporales: Sed qm̄ tā cōpoſitio ex contrariis ꝗ pc̄tm̄ eſt cā uniuerſalis abſolute, & particularis in hoc, iō aliter dr̃, ꝙ prius dictum, uerum eſt quo ad ipſas cauſas: nunc vero dictū, uerū eſt quo ad executiones ipſarum cauſarū. Nam ſi ad compoſitionē ex cōtrariis & peccatum ſpectemus, inuenitur cōpoſitio prior. & peccatū tollens ſuperuenientem iuſtitiam, inuenitur poſterior cauſa, & hoc ſuperius docuit Auctor dicēs cōpoſitionē remotā, pc̄tm̄ vero proximā cauſam. Si autem ſpectemus ad executiones

Q. 9. ar. 2.

P. 2. q. 35.

Q. 14. arti. 2.

Loco citato in argum.

nes cauſalitatū vtriuſque inuenimus, peccatum eſſe priorem cauſam, qa prius peccatum ſuſtulit iuſtitiā prohibentē mortem & defectus, & deinde compoſitio ex contrariis intulit defectus & mortem. & ideo Auctor hic dicit peccatum eſſe primam cauſam mortis & defectuum, quia ab ipſo incępit mors & defectus oīs: compoſitio aūt dr̄ cauſa propinqua, quia compoſitio ex contrariis poſt peccatum executa eſt operationem ſuam, qua mortem defectuſq; intulit. Et hęc eſt uera expoſitio horum dictorum.

[q.14.art.1.& ar.3.ad 2.] [li.10. de tri. ante med illius.] [q.14.ar.2.]

F tem per comparationem ad cauſam primā horū defectuū, quæ eſt peccatū, ut ſupra dictū eſt, † vt. ſ. ea ratione dicatur caro Chriſti nō ſubiacuiſſe neceſſitati horum defectuū, quia non fuit in ea peccatū. Vñ ſubdit: * Habuit enim. ſ. Chriſtus, corpus, ſed originis ſuæ proprium, neq; ex vitiis humanæ conceptionis exiſtens, ſed in forma corporis noſtri, virtutis ſuæ poteſtate ſubſiſtens. Quantum tamen ad cauſam propinquam horum defe- G ctuum, quæ eſt compoſitio contrariorum, caro Chriſti ſubiacuit neceſſitati horum defectuū, vt ſupra dictum eſt. *

Ad secvndvm dicendum, ꝙ caro in peccato cōcepta ſubiacet dolori, nō ſolum ex neceſſitate naturalium principiorū, ſed etiam ex neceſſitate reatus peccati. Quæ quidē neceſſitas in Chriſto non fuit: ſed ſolum neceſſitas naturalium principiorum.

[q.14 ar. 1. ad 2.] Ad tertivm dicendum, quòd ſicut ſupra dictū eſt, * uirtute diuinitatis Chriſti diſpēſatiue, ſic beatitudo in anima continebatur, quòd non deriua- H bat ad corpus, ut eius paſſibilitas & mortalitas tolleretur. Et eadem ratione delectatio contemplationis, ſic retinebatur in mente, quòd non deriuabatur ad uires ſenſibiles; ut per hoc dolor ſenſibilis excluderetur.

Articvlvs VI.

Vtrum in Chriſto fuerit triſtitia.

Ad sextvm ſic proceditur. Videtur, quòd in Chriſto non fuerit triſtitia. Dicitur. n. de Chriſto Iſa. 42. Non erit triſtis, I nec turbulentus.

¶ 2 Præt. Prouer. 12. dicitur, Non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit. Et huius rationē Stoici aſſignabant, quia nullus triſtatur niſi de amiſſione ſuorū bonorum: iuſtus autem non reputat bona ſua niſi iuſtitiam & uirtutem, quas non poteſt amittere, alioquin ſubiiceretur iuſtus fortunæ, ſi pro amiſſione bonorū fortunæ triſtaretur: ſed Chriſtus fuit maximè iuſtus, ſm illud Hier. 23. Hoc eſt nomen qđ K vocabunt eum, Dominus iuſtus noſter. ergo ī eo nō fuit triſtitia.

¶ 3 Præt. Philo. dicit in * 7. ethic. ꝙ oīs triſtitia eſt malū & fugiendū: ſed nullū malū fuit in Chr̄o. ergo in Chriſto nō fuit triſtitia.

¶ 4 Præt. Sicut Aug. † dicit 14. de ciui. Dei, triſtitia eſt de his, quæ nobis nolentib. accidunt: ſed nihil paſſus eſt Chriſtus cōtra ſuā uoluntatē: dicitur. n. Iſa. 53. Oblatus eſt, quia uoluit. non ergo in Chriſto fuit triſtitia.

F Sed contra eſt, qđ dicit Dñs Matth. 26. Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortē. & Ambr. dicit in 3. de Trini. * Vt homo triſtitiam habuit: ſuſcepit enim triſtitiam meā confidenter: triſtitiam nomino qui crucem prædico.

Respon. Dicendū, ꝙ ſicut dictū eſt, † delectatio diuinæ contemplationis, ita per diſpenſationē diuinæ virtutis retinebatˉ in mente Chriſti, ꝙ non deriuabatˉ ad uires ſenſitiuas, ut per hoc do- G lor ſenſibilis excluderetur. Sicut autē dolor ſenſibilis eſt in appetitu ſenſitiuo, ita & triſtitia: ſed ē differentia ſecundū motiuum ſiue obiectū: nam obiectū & motiuū doloris, eſt læſio, ſenſu tact⁹ percepta: ſicut cū aliquis uulneratur. Obiectum autē & motiuū triſtitiæ, ē nociuum ſeu malū interius apprehenſum ſiue per rōnē, ſiue per imaginationē (ut in 2. par. habitum eſt *) ſicut cū aliquis triſtatur de amiſſione grãæ, uel pecuniæ. Potuit autē anima H Chriſti interius apprehēdere aliquid ut nociuum, & quantū ad ſe, ſicut paſſio & mors eius fuit, & quantū ad alios, ſicut peccatū diſcipulorum, uel ēt iudæorum occidentiū ipſum. Et ideo ſicut in Chriſto potuit eſſe uerus dolor, ita potuit in eo eſſe uera triſtitia, alio tamen modo, q̃ in nobis, ſecundum illa tria quæ ſupra aſſignata ſunt, * cum communiter de paſſionibus animæ Chriſti loqueremur. [ar.4.huius]

Ad primvm ergo dicendū, quòd triſtitia remouetur a Chriſto ſecūdum paſſionem perfectā: fuit tamen in eo initiata ſecundum propaſſionem. I Vnde dicitur Matth. 26. Cępit contriſtari, & mœſtus eſſe. Aliud enim eſt contriſtari, aliud incipere contriſtari, ut Hiero. † ibidem dicit. [Hie. in Mt. 26. to. 9.]

Ad secvndvm dicendū, ꝙ ſicut Aug. dicit in 14. de Ciuita. Dei, * pro tribus perturbationibus, ſcilicet, cupiditate, lætitia & timore, Stoici tres eupathias, ideſt, bonas paſſiones, in animo ſapientis poſuerunt, ſcilicet pro cupiditate uoluntatem, pro lętitia gaudium pro metu cautionem: ſed pro triſtitia negauerunt aliquid poſſe eſſe in animo ſapientis, quia triſtitia de malo eſt, quod iam accidit: nullum autem malum exiſtimant poſſe accidere ſapienti. & hoc ideo eſt, quia non credebant aliquid K eſſe bonum niſi honeſtum, quod homines bonos facit: nec aliquid eſſe malum niſi inhoneſtum, per quod homines mali fiunt. Quamuis autem honeſtum ſit principale hominis bonum, & inhoneſtū principale hominis malum (quia hæc pertinent ad ipſam rationem, quæ eſt principalis in homine) ſunt tamen quædam ſecundaria hominis bona, quæ pertinent ad ipſum corpus, uel ad exteriores res corpori deſeruientes. Et ſecundum hoc, poteſt in animo ſapientis eſſe triſtitia, quantum ad appetitum ſenſitiuum, ſecundum apprehenſionem huiuſmodi malorum: non tamen ita, quod iſta triſtitia perturbet rationem. Et ſecundum hoc intelligitur, quòd non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit, quia, ſcilicet, ex nullo accidente eius [Aug. li. 14. 7. in prin.]

¶ *Super Quæſtionis quindecimæ Articulum ſextum.*

[Inf. q. 46. a. 2. & 3. d. 15. q. 2. art. 2. q. 3. co. & ad 5. & op. 3. c. 239.]

Titulus clarus eſt. ¶ In corpore unica eſt concluſio reſponſiua quęſito. Sicut in Chriſto potuit eſſe uerus dolor, ita potuit in eo eſſe uera triſtitia. Probatur. Aīa Chriſti potuit aliquid apprehendere interius ut nociuum. ergo potuit in eo eſſe uera triſtitia, ſicut & uerus dolor. Antecedens manifeſtatur, quia & quantū ad ſe, & quantum ad alios potuit apprehēdere aliquid ut nociuum, ut patet in exēplis. Conſequentia uero probatur ex qđ quid eſt triſtitię & doloris, & ex una cōi utriuſq; cauſa in Chriſto: aſsignatur ſiquidem utriuſq; quidditas ex eſſentiali cōuenientia & differentia utriuſque. Ex hoc namq; ꝙ conueniunt in hoc, quòd ſunt una paſsio appetitus ſenſitiui, conſiſtens in refutatione mali pręſentis, & differunt penes obiectum (quia doloris obiectū eſt malum corporis pręſens, ſenſu actus perceptum, triſtitię autē malum pręſens interius pręceptum) iuncto his, ꝙ cauſa doloris poſsibilis in Chriſto fuit diſpenſatio diuinę uirtutis retinens in parte ſuperiori quę ſunt glorię, ut pars ſenſitiua propria dolendo exequi poſſet, clare ſequitur ꝙ ſicut in Chriſto potuit eſſe uerus dolor, ita & uera triſtitia. Et ly Sicut, monſtrat non ſolum ſimilitudinem ſeu conuenientiā in cauſa propria Chriſto, ſed & in proportionali ratione definitiua utriuſque, & in modo cōi oībus in Chriſto paſſionibus. ſ. per modū propaſsionis: de quomodo ſubdit in tera, remittente ſe ad dicta in arti. 4. huiuſmet quęſtionis.

[li.7.eth.c.13 & 14. to.5.] [lib.14.c.6.in med. to.5.] [P.2.q.35 tic.2.]

¶ In reſponſione ad ſecundum memento notitie numeri principalium paſsionū. ſ. ſpei ſeu cupiditatis, delectationis, timoris, & triſtitię, & intelliges quare ad has quatuor ſpectant Stoici.